

Prednosti administrirane UNCITRAL arbitraže

Stalna arbitraža pri GZS ima dolgoletne izkušnje z administracijo arbitražnih postopkov, v katerih sodelujejo slovenska podjetja in se vodijo po pravilih UNCITRAL iz leta 1976 in 2010. Gre zlasti za kompleksne mednarodne spore s področja gradbeništva, investicij in mednarodne trgovine. Zato je Stalna arbitraža pri GZS s 1. januarjem 2019 posodobila svoja Pravila za administracijo postopkov v skladu z Arbitražnimi pravili UNCITRAL, ki omogočajo strankam izkoristek prednosti administrirane arbitraže, obenem pa ohranjajo fleksibilnost in univerzalni značaj arbitražnih pravil UNCITRAL.

Marko Djinović, Stalna arbitraža pri GZS

Za klasične *ad hoc* arbitraže je značilno, da jih ne administrira nobena institucija, kar lahko za stranke predstavlja resna časovna, finančna in kvalitativna tveganja.

Dogovor za uporabo pravil je priporočljiv zlasti v primeru t.i. *ad hoc* arbitraž, pri katerih se stranke niso dogovorile za pravila, po katerih naj se vodi postopek.

Izziv: pomanjkljivosti *ad hoc* arbitraže

V Sloveniji in regijah CEE ter SEE, ki predstavljajo ciljno tržišče številnih izvozno usmerjenih slovenskih podjetij, stranke medsebojne spore občasno rešujejo tudi s t. i. priložnostnimi (*ad hoc*) arbitražami. Nekateri teh arbitraž že v arbitražni klavzuli predvidevajo uporabo pravil UNCITRAL, druge pa so klasične *ad hoc* arbitraže in ne določajo nobenih postopkovnih pravil za vodenje postopka. Za te arbitraže je značilno, da jih ne administrira nobena institucija, kar lahko za stranke predstavlja resna časovna, finančna in kvalitativna tveganja. V *ad hoc* arbitražah namreč nastanejo težave, ko:

- se stranke ne morejo sporazumeti glede imenovanja arbitrov;
- se arbitra ne moreta sporazumeti glede imenovanja predsednika arbitražnega senata;
- katera od strank zahteva izločitev arbitra;
- je treba imenovati nadomestnega arbitra v primeru odstopa, izločitve, smrti;
- je treba določiti višino plačila za arbitre in njihove razumne stroške.

Ker *ad hoc* arbitraža ni administrirana, se morajo stranke v naštetih primerih obrniti na državno sodišče v kraju, kjer je sedež arbitraže, da razreši zaplet. To praviloma pomeni velike zamude in stroške v postopku, saj morajo stranke sprožati vzporedne sodne postopke in čakati na »intervencijo«¹ državnega sodišča.

Odgovor: administrirana UNCITRAL arbitraža

Stalna arbitraža pri GZS ponuja zelo učinkovito rešitev za vsa tveganja, ki jih ilustrirajo zgornji primeri. V ta namen je s 1. januarjem 2019 posodobila svoja Pravila za administracijo postopkov v skladu z Arbitražnimi pravili UNCITRAL.

Primer neadministrirane *ad hoc* arbitraže – 1:

V *ad hoc* arbitraži tekom postopka umre arbirer. Tožeča stranka gre vmes v stečaj. Tožena stranka ni zainteresirana, da se postopek zoper njo učinkovito nadaljuje in se imenuje nadomestni arbirer, zato je pasivna. Po prevzemu poslov stečajnega dolžnika, čez 6 mesecev stečajni upravitelj predlaga sodišču, da imenuje nadomestnega arbitra. Sodišče nadomestnega arbitra imenuje čez tri mesece. Tožeča stranka je izgubila devet mesecev in si je s tem zapravlila prednosti, ki jih sicer ponuja arbitraža.

*Če bi šlo za administrirano arbitražo, bi Stalna arbitraža pri GZS nadomestnega arbitra imenovala v manj kot enem mesecu.

Primer neadministrirane *ad hoc* arbitraže – 2:

V *ad hoc* arbitraži stranke imenujejo tričlanski arbitražni senat. Ker v *ad hoc* arbitraži ni vnaprejšnje tarife, se morata stranki z arbitri pogajati glede višine plačila. Arbitri izkoristijo »pozicijo moči«² in si izpogajajo plačilo, ki je višje, kot bi bilo po tarifi arbitražne institucije. Arbitri želijo, da stranke predujem za kritje stroškov vplačajo na njihov TRR, kar je lahko sporno, saj svojega dela še niso opravili.

*Če bi šlo za administrirano arbitražo, bi Stalna arbitraža pri GZS stroške določila na podlagi transparentne tarife in do zaključka postopka za stranke tudi hranila predujem.

Stalna
arbitraža
pri GZS

Pravila so pripravljena na način, da dopolnjujejo Arbitražna pravila UNCITRAL povsod tam, kjer se ta sklicujejo na funkcijo »pooblaščenca za imenovanje« (angl. appointing authority). V tem pogledu gre za »dopolnilna pravila« (dodatek) k arbitražnim pravilom UNCITRAL. Administrativne storitve Stalne arbitraže pri GZS po pravilih tako obsegajo zlasti (i) imenovanje arbitrov, (ii) odločanje o zahtevah za izločitev arbitrov in (iii) odločanje o stroških arbitraže ter finančno upravljanje postopka.

Dogovor za uporabo pravil je priporočljiv zlasti v primeru t.i. *ad hoc* arbitraž, pri katerih se stranke niso dogovorile za pravila, po katerih naj se vodi postopek. S tem stranke sanirajo vse ključne pomanjkljivosti *ad hoc* arbitraž, saj:

- si zagotovijo večjo učinkovitost postopka,
- se izognejo morebitnim zapletom pri imenovanju oz. izločitvi arbitrov in
- si omogočijo preglednost in predvidljivost stroškov arbitraže (uporaba veljavne tarife, hramba predujma za kritje stroškov arbitraže, urejanje izplačil iz predujma in finančno upravljanje s postopkom, vključno z obračunavanjem davkov in prispevkov, polaganjem končnega obračuna in vračanjem morebitnih denarnih presežkov strankam).

Nasvet – 1: Številna slovenska podjetja v pogajanjih o arbitražni klavzuli s partnerji iz regij CEE in SEE težko »prodrejo« z Arbitražnimi pravili Stalne arbitraže pri GZS. Razlogi za to so lahko v pogajalski moči strank, neseznanjenosti tujih strank z arbitražnimi pravili Stalne arbitraže pri GZS ipd. V teh primerih ima lahko slovenska stranka v pogajanjih alternativo, da nasprotni strani ponudi *ad hoc* arbitražo, ki se vodi po pravilih UNCITRAL, in v kateri Stalna arbitraža pri GZS opravlja vnaprej določene administrativne funkcije.

Nasvet – 2: Če se o uporabi pravil administrirane UNCITRAL arbitraže niste dogovorili že v osnovni pogodbi, se lahko tudi kasneje, po nastanku spora ali celo med arbitražnim postopkom. Predlagajte to na začetku postopka arbitražnemu senatu in nasprotni stranki. [gg](#)

Vzorčna klavzula – Administrirana UNCITRAL arbitraža

Vsak spor, nesoglasje ali zahtevek, ki izhaja iz te pogodbe ali je v povezavi s to pogodbo, vključno z njeno kršitvijo, prenehanjem ali veljavnostjo, bo dokončno rešen z arbitražo v skladu z Arbitražnimi pravili UNCITRAL. Stalna arbitraža pri Gospodarski zbornici Slovenije bo v postopku zagotavljala administrativne storitve, vključno s storitvami organa za imenovanje v skladu s pravili Stalne arbitraže pri GZS za administracijo postopkov v skladu z Arbitražnimi pravili UNCITRAL.

Discover Slovenia

Predstavitev slovenskega gospodarstva za posamezne tuje trge

- v angleškem jeziku
- v nemškem jeziku
- v ruskem jeziku
- v italijanskem jeziku
- lestvice najboljših
- informacije o pogojih poslovanja
- intervjuji
- predstavitve podjetij

Informacije: natasa.radic@gzs.si